

**OPERA; VOL IV,
APPENDIX
VERGILIANA**

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649273362

Opera; Vol IV, Appendix Vergiliana by P. Virgili Maronis & Otto Ribbeck

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

P. VIRGILI MARONIS & OTTO RIBBECK

**OPERA; VOL IV,
APPENDIX
VERGILIANA**

122
V816R

P. VERGILI MARONIS
OPERA

RECENSUIT

OTTO RIBBECK.

VOL. IV.

APPENDIX VERGILIANA.

LIPSIÆ.
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.
MDCCCLXVIII.

APPENDIX VERGILIANA.

RECENSUIT ET PROLEGOMENIS INSTRUXIT

OTTO RIBBECK.

LIPSIAE.
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.
MDCCCLXVIII.

PRÆFATIO.

Ultimo huic Vergilii mei volumini nihil fere habeo quod præmittam, nisi forte mihimet ipsi gratulari ferat animus, quod longum et pulveris plenum emensus campum sudans tandem ad metam pervenerim. nam accusare si quæ vel aliud agenti invito exciderint vel hebetiore iudicii acumine usum fefellerint aut latuerint securus obtrectatoribus relinquam, qui tamen ut solent uti labore alieno quamvis silentio dissimulantes non dedignabuntur: excusanda in hac quidem operis parte videtur fastidiosa fortasse quibusdam futura sordium ex manuscriptis infimi partim aevi libris conlectarum coacervatio. quam qui aegre feret, eum ad Silligii redire inbebo 'squalem scabremque, inluviem ac vastitudinem', quæ tamen non caret tantum gravissimis testimoniis, sed in ipsa inutilis farraginis abundantia nec fidem meretur nec ad usum commoda et perspicua est. ego quos contuli codices (et spero vel confido eos etiam, qui mea gratia ab aliis hominibus doctis atque accuratis conlati sunt) iam ita patent curiosis artisque criticæ peritis, ut quid eis traditum sit dubitatio nulla relinquatur, modo teneant, quod consuetudine pridem receptum atque probatum est, ubicumque taceo, consentire librorum memoriam cum textu meo. quod monco propter Neuium, qui in grammaticæ Latinæ vol. II p. 496 desiderari passim in variarum lectionum apparatu meo certam notitiam inmerito queritur. ac diligentiam qua *Thuanci* codicis varias lectiones Froehnerus enotavit magnopere confirmari lætatus sum eis, quæ ex eodem libro ad *rosarum* carmen et ad versiculos de *est et non* monosyllabis deque institutione *virii boni* sibi collecta liberaliter mecum communicavit *Alexander Riese*: adeo enim cum illis congru-

unt, ut quod addam nihil habeam. ne illa quidem, quae ex aliis duobus codicibus bibliothecae regiae Parisinae (n. 7927 et 7936) idem excerpserit, novi quidquam praebent, quippe quae plerumque meorum *ZI* testimonia repetant. contra disertè ubique, nusquam per silentium indicavi si quid ex aliorum horreis, ne ad plenam memoriam desideraretur, deprompsi. nam integra excutere nec volui, quibus plerumque carceri posset, nec tutum erat. unum in huius voluminis prolegomenis video quod excusandum sit. nam quaedam codicum excerpta cum partim ipse fecerim partim ab aliis acceperim postquam prolegomena non scripsi tantum, sed typothetis etiam tradidi, pauca in his paulo minus vel plene vel accurate de librorum scripturis enotata reperies, quae comparato ipso variae lectionis penè facile vel suppleri vel corrigi possint. ipse plagulis sedulo examinandis quae offendi ad calcem huius libri composui.

Sed antequam poetae trium lustrorum sodali vale dicam ad *prolegomena* quae superiore anno prodierunt respiciens sarcinas exonerabo, quae perlustraturis illa cognita dignae videri possint.

Ac primum quod in prolegg. praef. p. XXX dixi frustra me expectasse *Medicei codicis* specimen photographi arte expressum sero tamen mense praeteriti anni Decembri medio Florentia mihi transmisit *Theodorus Heysius*, scribens litteris amicissimis se usque retinuisse schedulam, quod nec ipsi nec artificii qui exceperat satis fecisset. et dolendum sane quod quaedam in ea vel temporum vel luminis iniuria adeo evanuerunt, ut ne instrumenti quidem ope adiuti oculi umbram eorum redipisci possint. quod maxime de verbis in exitu versiculorum positis valet: nam prorsus evanuerunt in v. 10 margine adpositum *PRETIUM* (quamquam extare in codice nunc etiam *RETIVM* evanida sola *P* testatur *Heysius*), et in extremis v. 12 *OPES*, v. 14 *ANIDUS* vocabula; item in v. 8 ultimi vocabuli duas tantum litteras *OU* agnovi: sed clariorem unquam huius paginae speciem soli apparituram esse cum spes nulla sit, quae strenue conantem artificem identidem fefellerit, cumque pleraque saltem vivam antiquae scripturae imaginem reddant, quae benignitati amici debeo licet partim ipsa obscura tamen in lucem proferenda esse

dux. videbis autem, quamvis religiose Foggini exemplar typis exprimi iusserim, tamen quae in prolegg. meorum p. 222 leguntur ne genus quidem litterarum quales in ipso codice leguntur satis fideliter exhibere. nam in tituli v. 2 CODICEM, non CODICEM extat; in distichis inde a v. 5 capitales sunt litterae praeter ceteras, de quibus vere testatus est Foggini, G (haec forma, quae etiam in superiore titulo v. 2 restituenda), L, P, sed haec ut interdum paullo infra lineam descendat; descendit constanter ut q littera F, minoris formae semper sunt A, e vel e, O. docuit me praeterea Heysius accuratissima enarratione, eademne manu titulus superior (v. 1—3) et disticha (v. 5. 7—12. 14) scripta sint prorsus esse ambiguum: at calamo magis obtuso, litteris paulo crassioribus, atramento diverso, subfusco illo, ergo non eodem certe die haec exarata, eademque manu et eodem tempore quo cetera etiam ultimum v. 14 additum esse. quod vero in margine a correctore his litteris capitalibus adpositum est PRETIUM (v, non u) multo gracilioris et exilioris ductus, speciem quidem antiquiorem quamvis falso praese ferre quam textum subscriptionis. quod verissime monet luculento exemplo esse quam lubricum de scripturae antiquitate, si sola elementorum forma nitatur, iudicium sit.

De codice *Montispezzulano*, quem nondum exploratum esse monueram in prolegg. p. 361, vir doctissimus G. Benoit, Massiliensis lycei professor, ultro litteris humanissimis me certiorem fecit docuitque specimine lectionum ex georgicon libri III initio excerptarum nullam eius peculiarem virtutem esse. pertinet enim liber numero 253 signatus et quantum duorum versuum scripturae exemplo iudicare licet nono saeculo recentior, ut ipse vidit vir clarissimus, ad familiam libris Bernensibus *bc* representatam, tamen ut codicis *c* similior sit quam alterius *b*. versibus secundi Aeneidis libri 567—588 ut plerique omnes caret.

Longe accuratissimam collationem codicis *Leidensis Vossiani* 111 saeculi IX, unde Lucianus Mueller in mus. Rhen. XIX 114 sqq. *argumenta metrica* decasticha edidit mox a me recognita in prolegomenis p. 369 sqq., gratus acceptam refero *Alfredi Holderi* benignitati, qui ex itineribus redux hoc ipso mense transmisit quae Vergilii mei in usum converti

posse existimaret. excerpſi autem omiſſis, ut in hoc ſcrip-
torum genere par eſt, vulgaribus orthographiae discrepan-
tiis erroribusque librarii manifeſtis quae Muelleri culpa in
adnotatione mea critica vel deſunt vel minus recte tradita
ſunt haec:

II 10 receptos] reptos (*i. e.* reſertos) III 4 Ani]
anii 5 rursūs (*deleta linea quae ſupra u ducta eſt*)
9 receptus (*compendio quod typis imitari non audeo, ſed*
perſpicuo) IV 8 fa^{la} 9 puram (*u m. 2 corr. in I*)
V 4 Prodigium eſt 8 mōſtrat (*u m. 2*) VII 1 ſepolit,
tum] tumult. 8 Rex edit furiis (*e ſupraſcr. m. 2*)
VIII 3 auſiliū 5 tenētē 7 patri (*vi del.*) IX 8 pā-
doron 10 fatigat's caſtra] tuta XI 9 icta] ipſa
(*s fortasſe corr. ex t*) *Monostichon* I v. 5 ludos quos
cōcelebrar& . . . . *deletis quinque litteris, quarum duae*
ultimae videntur fuiſſe eſ 9 dux] rex.

In eodem ineſt etiam tetrastichon georgicum (vide prolegg.
p. 379), ubi legitur v. 4 munera noſtra; et quod apud
Meyerum extat n. 863, 1—4 (prolegg. 380), ubi in primo
versu pro modo laetus] modulatus.

Valentiani n. 389 ſcripturis, quas ex eiſdem hiſ carmi-
nibus excerptas idem vir doctus mihi obtulit, carere poſſu-
mus: nihil enim praebent quod non ex libris *Rybe* vel con-
iunctis vel ſingulis notum ſit.

Unum, ut de codicibus Vergilianis abſolvam, poſtremo
declarandum eſt, quod prolegg. p. 358 *Hamburgensem* codi-
cem nescio qua oblivione ad ſacculum XIII detrui, mo de
laude eius, qua nobilis ſaeculi IX propago auditur (cf. Mer-
kelii ad Ovidii vol. III praef. p. IV), minime voluiſſe detrahero.

Reſtat ut defendam eundem librum meum contra tres
viros, quorum nec parvi facio iudicium et a duobus in illum
pſum conlata beneficia grato animo agnoſco.

Ex quibus primum nomine *Hermannum Hagen*, ex
cuius nova *ſcholorum Bernensium* recenſione qui fructus ad
Vergilianorum carminum hiftoriam plenius ac ſubtilius eru-
endam redundent enarrare aliis relinquam. at hic in prole-
gomenon ſuorum bonae frugis plenorum capite ultimo p.
230 ſqq. quod meas quasdam de *Corneliani* et *Ébrii* qui

appellantur commentariis dubitationes rectius dixeris quam suspiciones (prolegg. crit. p. 27 sq. et 175 sqq.) tamquam coniecturas confidenter prolatas refutare studuit, nihil sane fecit quam difficultates, quas in quaestione illa positas esse haud dissimulaveram, edisseruit: nam certam esse traditam de grammaticis istis memoriam quique fuerint ne ipse quidem docuit. quamque fluctuans in his tenebris iudicium sit vel illis elucet, quibus non licere *'ebrii'* nomen omnibus ignotum in illustrissimum *Verrii* mutari adnotatione ad ge. IV 120 *'intyba inebrui, intuba in Corniliani'* demonstrare conatus est: Verrium scilicet *intuba*, non *intyba* commendatum fuisse. verum istud, nec latuit me Verrii Flacci doctrina, de qua p. 123 et 452 monui. sed equid erit supplicii, si fieri potuisse audebimus opinari, ut commutaret librarius vocabula simillima et falso tribueret alteri quod alterius esset, cum deberet describere haec: *'intuba inebrui, intyba in Corniliani'*? nam veri quid sit in hac nebula dispicere atque adfirmare nobis mortalibus concessum sane non est.

Contra verissime monuit Hagenus p. 726 quae in prolegg. p. 172 ad *Terentium Scaurum* retuli ad ecl. VIII 65 in scholiis Bern. adnotata, ad poetam Terentium (Andr. IV 3, 11) spectare.

De *notis criticis a Valerio Probo* adhibitis quae in prolegg. critt. p. 150 sqq. et contra *Alexandrum Roesium* in eiusdem libri praefatione p. VIII sqq. disputavi idem nuper refutare conatus est in *Fleckeiseni* annalibus a. 1866 p. 868 sqq., sed talibus ille argumentis usus, quibus breviter respondere satis habeam. nam qui in commentarioli initio haec scripserat Suetonius *'his'* (sc. notis) *'et olim in adnotationibus Ennii Lucilii et scaenicorum usi sunt Vargunteius Laeliusque et postremo Probus, qui illas in Vergilio et Horatio et Lucretio apposuit ut Homero Aristarchus'* habuit profecto cur non de eis tantum, quibus alio ac ceteri consilio, sed de eis quoque, quibus solus vel primus usus erat Aristarchus, expressis verbis adfirmaret auctoritatem eius secutum esse Probum. in reliquis autem, quarum vel communis omnibus vel spectas quidem ab Aristarcho, sed non varius apud ceteros usus fuerat, cur tandem de Lati-